

eno besedo — vse, kar je bilo vžitnega. Naložil se je tudi davek na osobo. Vsak škof je moral odrajtati po 5 gold., vsak prelat in grof po 4, drugi plemenitaši, župniki, vikarji in premožnejši meščani po 1 goldinar. Kmetje, hlapci in cele družine od vsakega talenta 1 sold, dninarji pa po 10 vinarjev; kdor je k obhajilu šel, odrajtati je moral 1 vinar.

Vojni svet je cesarja Ferdinanda priganjal živeža in denarja skupaj spraviti, kar se le dá, ker ob vojski takih reči skoraj nikoli preveč ni, raje premalo, in nabralo se je bilo res čuda veliko obojega, živeža in denarja. Vsakega „nebodigatreba“ so iz mesta spravili; kdor za delo ni bil, čemu bi jedel!

Okop, ki je segal od Donave do Donave in obdajal tudi predmestja, popustiti se je moral, ker je bil predač od središča. Kar se je dalo iz predmestij v mesto še odnesti, se je odneslo; kar je ostalo, poplenili so razuzdani vojaki in od 16. do 20. septembra so se predmestja podirala in naposled še požgala. O teh nočeh svetilo se je samega požara kakor po dnevi; domači sami požigali so svoja poslopja zato, da bi sovražniku Turku v roke ne prišla. Marsikater meščan, oprt na vojskino orožje, gledal je tužnega srca z nasipa dol pogorišče svojega poslopja, katerega tudi podrtin morda več videl ne bo, kajti zadeti ga utegne sovražnika pšica. Bôl srčna bila je tim večja, ker morda tudi svojih domačih večidel ne bo, vsaj tavajo, Bog vedi, kod po svetu!

To je bil čuden prizor krvave vojske, katere izid vedel je le eden, Bog vsegavedni.

(Dalje prihodnjič.)

Ozir na bojišče.

Sofija, glavno mesto Bolgarije.

Kakor poroča danes telegram, so na sv. treh kraljev dan Rusi vzeli in zasedli Sofijo, zgubivši le 24 mož. Da se spozná važnost tega mesta, treba kratkih pojasnil.

Bolgarska dežela je vsa zelo gorata, zlasti pa vzhodni del njeni, ker se na severni strani po nji vleče najvišje gorovje Balkana. Ta dežela ima velike gozde in rodovitne doline, prebivalci njeni so poljedelci, živinorejci, vrtnarji in čebelarji, tudi s svilorejo se jih nekaj ukvarja.

Da je dežela bogata različnih pridelkov, priča tudi to, da je Turek, čeravno jo že čez 400 let molze, ni mogel pokončati. Kaka bi postala pod previdno vlado, ki bi šla kmetovalcem, kupcem in obrtnikom na roko, se po vsem tem lahko dá misliti; gotovo je ena najlepših dežel južne Evrope.

Sofija ali Triadica, kakor jo Bolgari po svojem slovanskem jeziku imenujejo, je glavno mesto te dežele ali Turškega šandeleka, ležeča v rodovitnem logu ob glavni cesti s Carigrada proti Nišu in Srbiji. V njo se steka več cest iz vseh krajev, zato je tudi jako važno mesto za Ruse, ki se tu lahko združijo s Srbi od Pirota pribhajajočimi in imajo potem za vso vojsko glavno zatišje ali naslombo.

Nekdaj je Sofija imela čez 50.000 prebivalcev. Zdaj jih je le še nekaj čez 20.000, ker jih je pregnalo Turško trinoštvo in hudi potresi, kakor sploh pod polomesecem vse gine. Med prebivalci je neprimerno veliko židov (judov), ki so drli posebno kristijane in zdaj zavoljo hude vesti večidel kopita pobrali; kristijanov pa je kakih 6000. Mesto je med vsemi Turškimi najbolj zidano in najpremožnejše, imenitno zarad živahne kupčije, sedež Turškega begler-bega (deželnega poglavarja), Grškega metropolita in katoliškega škofa, ima 23 mošej

(Turških cerkvá), pa tudi Grških in katoliških cerkvá, dva katoliška samostana, raznovrstnih fabrik itd.

Zavoljo tega so Rusi bili pripravljeni na to, da bodo Turki to važno mesto na vso moč branili. Al, kakor se kaže, so Turki po kratkem boji pobegnili menda zato, ker niso hoteli velike armade staviti v nevarnost, kakor Osman-pašino v Plevni. — Danes je tedaj osvobodeno tudi to mesto in pot do Drenopolja nima za Ruse nobenih hudih zadržkov več, ker Filipopelj je na cesti jim le večja postaja, katere Turki gotovo ne bodo branili. Zadržek bo tedaj le zimski čas, ker po mrazu trpé veliko oboji, Rusi in Turki, in je pomikanje naprej jako težavno.

Šolske novice.

* *Ne, ne, da bi ljudska šola se ločila od cerkve* — tako je sklenil deželni zbor Virtemberški na Nemškem. Novošegne želje, da bi se ljudska šola po vse ločila od cerkve, — da bi se namesto duhovnih nadzornikov postavili svetovni, — da bi mežnarstvo se vzelo učiteljem, je — čujte! — zbornica poslancev zavrgla. Celó liberalna stranka je po svojem poslancu objavila, da noče ločitve ljudske šole od cerkve, kajti to bila bi največja politiška pregreha; — da duhovni nadzorujejo ljudsko šolo, je edino naravna osnova pri ljudskih šolah, kajti duhoven je z ljudstvom v najožji zvezi, on mu je svetovalec najbolji v svetovnih in vseh drugih rečeh. Te misli so v Virtembergu katoličani in protestantje, ker vidijo, kako gre ljudskim šolam pod Pruskim „kulturnim bojem“.

* *Tirolska katoliško-politiška ljudska družba* je v zboru, ki je unidan bil v Auer-u, sledečo resolucijo sklenila: „Katoliško-politiška družba obžaluje nove šolske postave, ki jih je sv. Oče papež za pogubne priznal zato, ker je njih namen, ljudske katoliške šole prestrojiti v brezverske, zato naj vsi udje društva po vseh mogočih postavnih potih delajo na to, da katoliško ljudstvo ima katoliško ljudsko šolo“.

* *Na Zagrebško vseučilišče* se po cesarjevem sklepu vprihodnje pripuščajo tudi dijaki realk, ki so z dobrim uspehom prestali maturo in so skozi 3 leta obiskovali vseučilišče kot izvanredni učenci. Takim dijakom je dopuščeno, se podvreči preskušnjam za gimnazijske učitelje o matematičnih in o natoroznanskih predmetih. — Ta cesarski sklep je velike važnosti za dijake, ki so realko dovršili, pa niso potem vedeli, kam bi se obrnili, da bi kako službo dobili. Od konca je sila veliko mladine vrelo v realke, al dandanes pešajo te šole, ker mladina po dovršeni realki ne vé, kje bi kruha iskala. Zdaj pa se bode na Hrvaškem zopet več mladine podalo k študijam realkinim.

Mnogovrstne novice.

* *Rimski kardinali.* — V Italiji in sploh po svetu se pretresajo sedaj pogostoma izgledi konklava, kedar se primeri, da sv. oče papež umrje. Zato utegne zanimivo biti poznati kardinale, ki bodo volili prihodnjega papeža. Vseh skupaj je danes 64 kardinalov, med katerimi je 38 Italijanov, 26 pa drugih. Po Italijanih je največ Francozov, in sicer 9: Donnet iz Bordeauxa, Regnier cambrayski, Guibert pariški, Brossays-Saint-Mare renneski, de Bonechouse rouenski, Caverot lyonski in v Rimu bivajoči kardinali de Falloux, Pitra in Bonoparte. Avstrija je zastopana v svetem kolegiji s 5 kardinali: knez Schwarzenberg v Pragi, Kutschker na Dunaji, Mihalovič v Zagrebu, Simor na Ogerskem in Ti-

rolec Francelin. Angleška ima 3 kardinale: Manning v Westminsteru, Cullen v Dublinu in Howard. Španija ima 3, Poljska, Belgija, Portugaljsko in Amerika imajo po enega. Italijanski oddelek je tedaj po številu najmočnejši, al ker so Italijanski kardinali najhuji protivniki Italiji, bo Italijanski vladi težko obveljalo, da se v primerljivi papeževi smrti voli nov papež po njeni volji, čeravno vladni zagovorniki trdijo, da so med kardinali Italijanskimi tudi taki, ki niso po vse protivni Italiji, namreč: Pecci, La Valletta, Franchi, Morichini, de Luca in še drugi.

* *Nova špekulacija.* V Bolgariji nakupujejo špekulanti, najbrže judje, čeljusti v vojski ubitih Turkov in Rusov, ki jih po 10 frankov (4 gold.) plačujejo in v zabojih, po 500 v en zaboj zloženih v Pariz pošiljajo, kjer jih po 15 frankov prodajajo. V Parizu vzamejo zobé iz čeljusti, sortirajo in potem zdravnikom prodajajo, ki ljudem namesti gnjilih in votlih take zdrave zobé stavijo.

* *Turških ordenov cela plôha* zopet pride iz Carigrada čez Magjare za Turčijo goreče. Dobí jih namreč 27 državnih poslancev, 66 meščanov, 28 študentov in 11 gospá.

* *Spominek nadvojvode Ivana*, Štajarski deželi z dušo in telesom udanega, bodo maja ali junaja meseca slovesno v Gradcu odkrili. „Tagespost“ pravi, da se bode s to slovesnostjo združila velika „deželna slovesnost“ na spomin, da je pred 600 leti na Moravskem polji Rudolf Habsburški premagal Českega kralja Otokarja in je vsled te zmage Štajarska prišla pod krono Avstrijsko.

Naši dopisi.

V Gorici 5. jan. — Umrli je pretekli teden tukaj v Gorici gospá Ivanka Pelikan-ova (rojena Battistič-Rothenfeldska), vdova nekdanjega tukajšnjega gimnazijskega prefekta Jožefa Pelikana. V oporoki od 14. nov. 1866 je zapustila vse premoženje — municipiju, da bode izplačeval z obrestmi vsako leto enemu ali več dekletom primerno doto, in to najprej dekletom, ki so rajci (prej po sestri potlej po možu) sorodne, če pa takih ni, hčeram popred mestnih, potlej deželnih in slednjič državnih uradnikov. Spada pa k zapuščini 1000 napoleonov mestni gosposki posojenih in razna posestva v Brdih, katerih vrednost znaša neki okoli 20.000 gold. Otrók ranjca ni zapustila; edina hči ji je umrla pred več leti. Na te hčere smrtni dan (20. dec.) se bodo vsako leto dote delile. — Listkov, skaterimije navada oprostiti se novoletnih vizit in voščil (s tem namreč, da se plača po 50 kr. za uboge), bilo je izdanih za 336 gl. in 50 kr. — Mnogi gospodje so podarili za Božične praznike ali za novo leto znamenite dari za uboge ali ubožne zavode, in sicer brez hrupa in brez zabav. Tako n. pr. je dal gosp. Henr. Ritter 50 gold., grof Chambord tudi 50 gold. za ubožni zalog gimnazijski; g. vitez Tosi 50 gold. za ubožne družine po mestu; bar. Angiolina Ritter-ca je na novo oblekla in še drugače obdarila 50 dečkov in deklic. Drugi pa so hoteli za svojo „milošnjo“ plačilo imeti, to je, zabavati se v gledišči. Dne 26. decembra namreč je bila veselica za dobrotne zaloge mestne; došlo je 469 gold. Še drugi (trgovci) so podarili mestnemu zavodu za zanemarjene mladeniče jedilnih reči. — „L' Isonco“ je bil 3. dne tega meseca v prepoved dejan zavoljo ostrega sestavka proti Slovanom na Primorskem, prav za prav proti nekemu Vuličevič-u (v

Trstu), ki je pretekli mesec izdal knjigo, v kateri dokazuje, da od Idrije (Judrio) do Kvarnera je slovan-ski svet. To je vsak pametni človek sicer že poprej vedel; a da se v italjanskem jeziku za „Italijane“ ta resnica poudarja in dokazuje — to je Vuličevič-eva zasluga. Naš „Isonzo“ pa se ni od 48. leta sem nič navadil; on vidi Lahe celó — v Stari Gorici (proti izhodu iz Gorice), kaj pa še le v Ločniku ali ob Idriji!! — Jutre 6. t. m. bode naš državni poslanec gospod France grof Coronini razlagal svojo državno-zbornu politiko in opravičeval svoje obnašanje v Dunajski zbornici; o vnanji državni politiki pa ne bo govoril.

Iz Kranja na dan sv. 3 kraljev = „Konec delo hvali“. Po tem starem pregovoru smo tudi mi staro leto dobro končali. Predzadnji dan leta bila je v čitalnici naši na korist revnim učencem tukajšne gimnazije „beseda“, katere dohodek znašal je nad 160 gl. — Zraven petja bili ste na programu dve glediščini igri „Gari-baldi“ in „Gluh mora biti“. Naši dilentantje, ki se, kakor sem vže zadnjič poročal, prav domače čutijo „na deskah, ki svet pomenijo“, so se tudi to pot vrlo dobro obnesli. Ne rečem preveč, če trdim, da bi tudi čast delali vsakemu javnemu gledišču. In če temu še dostavim, da drugi pevci so v vseh točkah jako zadovoljili občinstvo in da je še posebno mešani zbor v zadnji točki „Cigansko življenje“ iznenadil vsacega tako, kakor smo občudovali veliko umetnost gosp. R. Laha iz Radovljice na citrah, boste po vsem tem našli mojo kritiko o tej veselici opravičeno, da jo prištevam najboljšim „besedam“ čitalnice naše. Zorala pa se je ta dan tudi lepa množica v čitalničnih prostorih, čemur priča je v blagi namen nabrana svota, ki se za naše mesto res velika imenovati sme. — Razen domačih mestjanov in družih odličnih gostov iz nasprotnega tabora videli smo med občinstvom tudi vnuke nepozabljivega slovenskega me-cena rajncega barona Antona Coisa in več domoljubov iz okolice. Le gimnazijski vodja, ki se je — ne vemo iz katerih vzrokov — odtegnil dobrodelni „besedi“ prav njegovim učencem namenjeni, ostane nam uganjka, kakor marsikaj družega, kar se je za kulisami godilo na naši gimnaziji v preteklem šolskem letu. Ali nekateri res še zmirom mislijo, da v čitalnice zahajajo le veleizdajci in državi neprijazni ljudje?! Menda jim bo bodočnost kmalu po grdem sovraštvu do Slovanov potopljene možgane razvedrila.

Iz Ljubljane. — Veliko radost je narodnemu našemu svetu učinila novica, da so 3. dne t. m. Rusi Turkom vzeli velevažno Sofijo. Tako se ruši Turčija čedalje bolj, v tej meri pa rastejo intrige Angleške vlade. Zato časnik „Agence russe“ odkritosrečno pravi, da — ako Angleška vlada hoče zabraniti, da Rusi ne marširajo na Carigrad — naj Turčiji vzame iluzijo, da jo Anglija podpira; za tegadel stavi Turčija vse svoje nave v veliki Evropejski boj. In res je položaj sedanji zelo napet in negotovo je, kaj bližnja prihodnost prinese. Ni čuda tedaj, da odgovora, ki sta jih Nemški cesar Viljem in pa kralj Italijanski Viktor Emanuel dala na častitke novega leta, povdarjata nevarni prihodnji čas. Cesar Nemški je rekel, da ne vé, kaj se pripravlja za novo leto, — kralj Italijanski pa je sedanji politiški položaj imenoval položaj poln nevarnosti. — To so zelo nemirne perspektive.

— (Občni zbor hranilnice Kranjske) je predvečranjem pritrdil predlogu hranilničnega vodstva, da se hiša hranilnice na sejmskem trgu državi prodá za 120.000 gold.; — le 6 družbenikov je glasovalo zoper ta predlog, nad 20 pa mu pritrdilo. Sklenjeno je dalje bilo, da hranilnica sme mestno (nekdaj Novakovo) hišo za 25.000 gold. kupiti, jo podreti in novo poslopje zi-